

De Cultuur Loper op basisschool Sint Petrus in Boxtel

Als onderdeel van de monitoring van De Cultuur Loper heeft KPC Groep in 2015 met 4 voorloperscholen gesprekken gevoerd. De 4 gespreksverslagen vertellen het verhaal van een school die de stappen van De Cultuur Loper doorloopt. Chronologische verslaglegging en persoonlijke citaten wisselen elkaar hierbij af. Uit de verhalen blijkt dat De Cultuur Loper geen keurslijf is, maar een programma waarbij de eigen visie en mogelijkheden van de school leidend zijn.

Een gesprek met directeur en icc'er Hans Küsters, icc'er, leerkracht en onderwijspsycholoog Lisette van Aert en leerkracht onderbouw Anita Schulting.

Het begin van het verhaal

Als in juni 2013 de marktplaatscoördinator van Cultuurbox (later intermediair) aan Hans vertelt dat De Cultuur Loper van start zal gaan in Brabant, is hij meteen enthousiast. In het besluit om de school aan te melden voor het traject spelen twee overwegingen een doorslaggevende rol: De Cultuur Loper geeft de school een mooie kans om zich te profileren op het terrein van cultuureducatie en bovendien wordt de school ondersteund en begeleid in de vormgeving hiervan. Een aanbod dat te mooi is om te laten liggen.

Bovendien wordt al snel duidelijk dat het DCL-traject goed zal aansluiten bij de manier waarop de school te werk gaat bij vernieuwingen. Bij hun wijze van initiëren, stimuleren, enthousiasmeren, interveniëren en implementeren. Een werkwijze waarbij niet wordt 'geduwd' maar waar leerkrachten worden gestimuleerd en uitgedaagd om met vernieuwingen aan de slag te gaan. En waar goed wordt geluisterd naar wat er speelt, welke problemen er zijn en hoe daarop effectief kan worden ingespeeld.

Hans: "Als iets niet loopt, gaan we niet duwen. Het is voor ons een signaal dat we iets moeten aanpassen."

Ook is al snel duidelijk welke focus het DCL-traject zal krijgen. De focus gaat liggen op erfgoed, een discipline die tot nu toe onderbelicht is gebleven. En tegelijkertijd een discipline die voor de hand ligt; al was het alleen maar omdat Sint Petrus gevestigd is in een schoolgebouw dat meer dan 100 jaar oud is.

Assessment en formuleren van ambities

Aan het begin van schooljaar 2013-2014 brengen Hans en Lisette samen met de intermediair in kaart waar de school staat op het gebied van cultuureducatie en welke ambities de school heeft.

Uit het assessment komt naar voren dat Sint Petrus vooral gericht is op activiteiten die dicht liggen bij de leerling als 'ontdekker'. Op termijn wil de school zich vooral richten op de leerling als 'onderzoeker', met een focus op erfgoed.

In december bespreken Hans en Lisette met de intermediair en de coach van Erfgoed Brabant wat er gaat gebeuren op school en wat

daarvoor nodig is. De volgende uitgangspunten worden vastgesteld:

- leerkrachten en leerlingen vooral laten ervaren, inspireren en beleven;
- meer samenhang aanbrengen en verband leggen met de reguliere vakken;
- aansluiten bij wat er al is;
- zelf creërend vermogen ontwikkelen;
- het proces wordt begeleid door Erfgoed Brabant en Cultuurbox (marktplaats cultuureducatie Boxtel);
- kennis en vaardigheden aanbieden;
- technische vaardigheden als middel gebruiken;
- stilstaan bij waarom je dingen doet en wat het betekent voor jezelf (verdiepingsslag).

Kijkend naar mogelijkheden wordt ook besloten het DCL-traject op Sint Petrus te laten aansluiten bij de methode wereldoriëntatie 'Zaken van het Zwijsen' die op dat moment wordt gebruikt in groepen 5 t/m 8 en later misschien ook in groepen 3 t/m 4. Deze methode biedt uitstekende aanknopingspunten om het DCL-traject te integreren.

Vanaf het formuleren van de schoolambities begint het traject 'echt' te leven bij Hans en Lisette. De volgende stap is het betrekken van het team en zorgen voor draagvlak.

Het betrekken van het team en de start van activiteiten

In mei 2014 vindt de eerste teambijeenkomst plaats. In de voorbereiding samen met Cultuurbox en Erfgoed Brabant is afgesproken dat het een teambijeenkomst moet worden waarbij informeren, beleven, inspireren en ervaren centraal staan. Praktisch

en actief bezig zijn is belangrijk, want de leerkrachten zijn vooral doeners. Bovendien wordt gekozen voor een andere locatie dan de school. Een locatie met historische waarde en niet ver van de school gelegen: Kasteel Stapelen.

Anita vertelt met enthousiasme over deze eerste teambijeenkomst. Ieder teamlid is voor de bijeenkomst gevraagd iets mee te nemen dat voor hem/haar waardevol is. Aan de hand van een A4 met vragen wordt gesproken over dit onderwerp. Daarbij komt aan de orde:

- waarnemen;
- herkennen;
- verklaren;
- waarderen.

De teamleden worden rondgeleid op het kasteel en er vindt een bewustwording plaats dat erfgoed niet persé heel oud hoeft te zijn om als erfgoed te worden gekwalificeerd. Ook gaat het team aan de slag met het maken van erfgoedlessen. De teamdag is met groot enthousiasme ontvangen door het team, en erfgoed begint te leven bij het team. Het bruist van de ideeën.

Anita: "Het is heel goed dat bij werkgedeeltes altijd een werkvorm zit, dat je met elkaar lessen maakt. Als je het in je eigen tijd moet doen, komt het er gewoon niet meer van."

Een tegenvaller is dat juist op dit moment in het traject de intermediair ziek wordt. De intermediair heeft vanaf het begin een belangrijke rol gespeeld in het enthousiasmeren, het leggen van contacten met cultuuraanbieders en het (mede) organiseren van studiedagen. Gelukkig wordt vervanging snel geregeld en begint in dit stadium van het traject ook de bijdrage van Erfgoed Brabant.

De tweede teambijeenkomst vindt plaats in Museum Boxtel (MuBo). In het museum krijgen alle teamleden de 'Wijzer met Erfgoed' van Erfgoed Brabant uitgereikt. Duidelijk wordt dat niet het overbrengen van kennis de hoogste prioriteit heeft, maar het handelen, ervaren en onderzoeken door kinderen. Op verzoek hebben de teamleden voor elke bouw de methodes meegenomen. Tijdens de bijeenkomst krijgen ze de opdracht de erfgoedlessen in te passen in de bestaande thema's. Ook wordt gewerkt met kisten met 'kosteloos' materiaal. Het gaat daarbij om praktisch bezig zijn door de leerkrachten, met de bedoeling om daarmee later ook met de kinderen aan de slag te gaan. Deze laatste werkwijze wordt met name enthousiast ontvangen door de leerkrachten van de onderbouw, maar minder door de leerkrachten van de bovenbouw.

In een latere bijeenkomst worden de gemaakte lessen geëvalueerd en worden nieuwe lessen gemaakt voor een erfgoedfenomeen in Boxtel: de bloedprocessie. Deze lessen worden per bouw ondergebracht in thema's die passen bij elke bouw. Bij de kleuters is dat bijvoorbeeld het thema 'knoeien'. Ook wordt besloten dat Hans actief gaat deelnemen aan de gemeentelijke werkgroep, die in samenwerking met de Stichting 'Heilig Bloedwonder' het nieuwe Boxtelse project gaat vormgeven. Deze deelname vanuit Sint Petrus zal bestaan uit meedenken en suggesties, tips en adviezen geven voor de ontwikkeling van het lesmateriaal om het project vorm te geven. In eerste instantie is dit vooral gericht op de eigen school, maar de bedoeling is om het vervolgens gemeente breed aan te bieden. Er wordt een week in april vrijgemaakt om vanuit de school aan de slag te gaan met het ontwikkelen van lesmateriaal voor de bloedprocessie.

In juni vindt de volgende teambijeenkomst plaats.

Lisette: "Het is heel fijn dat we kunnen denken vanuit onze eigen visie. Dat we zelf kunnen bepalen welke vernieuwingen we wanneer willen invoeren. En het is ook heel goed dat we het echt met het hele team aanpakken."

Het DCL-traject verloopt voorspoedig op de Sint Petrus. Op de vraag of er nog knelpunten te melden zijn in het traject wordt 'tijd' genoemd. Maar, ook tijd blijkt niet echt een knelpunt in dit traject.

Meerjarenvisie en implementatie

Met behulp van het door De Cultuur Loper ontwikkelde instrument voor de meerjarenvisie formuleert Sint Petrus als hoofdambitie: een open houding met betrekking tot kunst en cultuur.

De daarbij horende ambities zijn:

- het stimuleren van een onderzoekende houding bij kinderen. Het gaat daarbij om de ontwikkeling van een attitude van de leerlingen ten aanzien van kunst en cultuur;
- leerlingen kennen en waarderen het culturele erfgoed van Boxtel. Hierbij gaat het om betrokkenheid bij de eigen omgeving;
- kinderen zijn zichzelf en tonen hun ideeën en ervaringen. Daarbij gaat het erom dat ze zich durven te uiten.

Belangrijke begrippen in de meerjarenvisie zijn:

- reflecteren;
- creëren;
- onderzoeken.

Als gedragsindicatoren worden vastgesteld:

- reflecteren:
  - o de leerling verwoordt eigen ervaringen en gevoelens in relatie tot de context;
  - o de leerling benoemt wat ideeën of werk van anderen (kunst of erfgoed) voor hem betekenen;
- creëren:
  - o de leerling kan zich een voorstelling maken van een gebeurtenis, ervaring of idee en deze uiten;
  - o de leerling geeft op eigen wijze vorm aan ervaringen, emoties en ideeën;
- onderzoeken:
  - o de leerling gebruikt actief zijn zintuigen om een object, onderwerp of gebeurtenis te verkennen;
  - o de leerling verkent emoties, ervaringen en ideeën van zichzelf en de ander;
  - o de leerling stelt vragen aan zichzelf en zijn omgeving.

In de loop van het traject is de didactische aanpak en het doel van de erfgoedlessen steeds verder uitgewerkt. Hierbij staat concreetheid hoog in het vaandel. De lessen krijgen een plek in de methode 'Zaken van het Zwijsen', en in de leerstofkalender.

De 4 CmK-doelen

Welke verworvenheden kunnen voor basisschool Sint Petrus worden vermeld in het perspectief van de 4 CmK-doelstellingen?

1. De ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van het curriculum.

Aan deze doelstelling werkt Sint Petrus concreet. Alle leerkrachten van de school werken aan de ontwikkeling van lessen die betrekking hebben op erfgoed in de omgeving van de school. Daarbij sluiten de leerkrachten nauw aan bij de mogelijkheden en geschikte thema's binnen de verschillende groepen/bouwen. Bovendien worden de lessen geïntegreerd in de door de school gebruikte methode 'Zaken van het Zwijsen' en krijgen ze een plek in de leerstofkalender.

2. De deskundigheid van de leerkrachten (en pedagogisch medewerkers).

In de afgelopen periode is vooral veel tijd besteed aan de professionalisering van de leerkrachten. Deze professionalisering omvat aspecten die betrekking hebben op het gehele proces van bewustwording tot concreet ontwikkelen en uitvoeren van lesactiviteiten. De aanpak sluit aan bij de leerkrachten als 'doeners' en enthousiasmeert hen en maakt hen betrokken bij het erfgoed in Boxtel.

3. Samenwerking tussen school en (culturele) omgeving.

Juist doordat het DCL-traject zich richt op het erfgoed in Boxtel is er sprake van nauwe samenwerking tussen de school en de culturele omgeving. Zowel als het gaat om het kiezen van de locaties voor de professionaliseringsactiviteiten (kasteel Stapelen en Museum Boxtel) als ook met betrekking tot de keuzes die worden gemaakt voor de lesthema's. Ook buiten de lesactiviteiten sec komt er meer verbinding tot stand tussen de school en de culturele omgeving. Illustratief is de beslissing van de school om deel te gaan nemen aan de gemeentelijke werkgroep, die in samenwerking met de Stichting 'Heilig Bloedwonder' het nieuwe Boxtelse project gaat vormgeven.

En al in dit stadium wordt geanticipeerd op een bredere implementatie van de activiteiten dan alleen voor de school zelf.

4. Instrumenten voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen.

De vraag *Wat moet er zichtbaar zijn bij de leerlingen om te kunnen vaststellen dat het DCL-traject is geslaagd?* is niet gemakkelijk te beantwoorden. Eerder al is aangegeven dat niet het overbrengen van kennis de hoogste prioriteit heeft, maar het handelen, ervaren en onderzoeken door kinderen. En hoe maak je dat meetbaar? Uiteindelijk gaat het erom dat zowel leerkrachten als leerlingen van Sint Petrus weten wat er aan erfgoed te vinden is in Boxtel, en dat ze daar enthousiast over kunnen vertellen.

Hans: "Als je hier over 5 jaar binnenloopt en aan een willekeurige leerkracht of leerling vraagt: Wat kan ik hier in Boxtel doen? Wat is er te zien aan erfgoed en wat is de betekenis daarvan? Dan zal elke leerkracht of leerling daar een antwoord op kunnen geven. En dan weet ik dat het is gelukt."

Auteur: Ria Timmermans, KPC Groep

Het gesprek met Sint Petrus had plaats op 17 juni 2015.

Een artikel over De Cultuur Loper, gepubliceerd door Kunstbalie.

